



Agnès Rammant-Peeters (m): "Door hun creatieve inzet in ons project, gaan deze mensen misschien wel een voorbeeldfunctie vervullen voor lotgenoten en anderen. Zij verdienen daarvoor respect. Vandaar de hoge hoed." © KS

Hoge hoeden

De naam "Top Hats" verwijst naar de hoge hoeden uit de *gay twenties*, de tijd van *The Great Gatsby*. Tegelijk roept de naam respect op voor de ceremoniemeester die de lakens uitdeelt. "Wij gebruiken dat beeld om het perspectief van mensen op de ex-gedeteneerde op zijn kop te zetten", verduidelijkt Agnès Rammant-Peeters. "We zien hen niet louter als gebroken mensen, maar ook als ervaringsdeskundigen die een verhaal te vertellen hebben dat waardevol is voor onze samenleving. Een persoon is niet te herleiden tot zijn straf. Van zijn kerfstok kan hij een prachtige toverstok maken. Door hun creatieve inzet in ons project, gaan deze mensen misschien wel een voorbeeldfunctie vervullen voor lotgenoten en anderen. Meteen is het nemen van die verantwoordelijkheid ook een krachtige oproep en motivatie om niet te hervallen. Zij verdienen daarvoor respect: vandaar de hoge hoed." (KS)

Meer info: www.artwithoutbars.be

Tatoeages

Het Top Hats-project is gloednieuw, maar Art without Bars bestaat al sinds de eeuwwisseling. Rammant-Peeters stond aan de wieg van de organisatie: "Als kunsthistorica heb ik gewerkt in musea en in het galeriecircuit. Ik vond dat kunst anno 2000 een beetje de voeling met de realiteit had verloren en vooral een commercieel gegeven was geworden. In de gevangenis vond ik een omgeving waar kunst haar maatschappelijke relevantie kon terugvinden op een plaats waar schoonheid en

Kunst die tralies wegneemt

Art Without Bars tracht mensen na een celstraf opnieuw te integreren in onze maatschappij door het aanbieden van kunstprojecten. "We willen hen aansporen hun creativiteit aan te boren om zo sterker in het leven te staan", vertelt initiatiefneemster Agnès Rammant-Peeters.

KRIS SOMERS / Vanop de Mechelsevest heb je op een zonovergoten dag een prachtig uitzicht over de stad Leuven. Het is hier, op een steenworp van het Lemmensinstituut, dat we Agnès Rammant-Peeters ontmoeten, net na de wekelijkse sessie van het *Top Hats* project (zie kader).

“Wisselwerking die getuigt van grote innerlijke rijkdom.”

"Vroeger werkte onze organisatie vooral binnen de gevangensmuren, maar vandaag richten we ons met het nieuwe project tot ex-gedetineerden en mensen met een alternatieve straf", legt de kunsthistorica uit. "Het is prachtig te zien hoe die mensen openbloeien wanneer ze in aanraking komen met verschillende kunstvormen. Ik verbaas me er vaak over hoe onze deelnemers de kunstvormen die ze zelf kennen of beheersen binnenbrengen in ons groepswerk. Zo ontstaat een wisselwerking die getuigt van een grote innerlijke rijkdom, ook en vooral wanneer je dat niet meteen verwacht." *Arts Without Bars* werkt voor het *Top Hats*-project samen met het Lemmensinstituut (sinds 2013 een onderdeel van de *LUCA School of Arts in associatie met de KU Leuven, nvdr*) en met het Justitiehuis van de Vlaamse Gemeenschap. Dat laatste helpt met de selectie van kandidaten voor het project. Lemmens stelt lokalen ter be-

schikking. "Bovendien krijgen we de ondersteuning van studenten van de kunsthogeschool die een stage bij ons integreren in hun opleiding", verduidelijkt de initiatiefneemster.

Schaduwtoneel

Korneel (27) en Anna (23) sluiten zich aan bij het gesprek. Ze hebben het initiatief leren kennen via het online platform van het Lemmensinstituut. Korneel voelde zich meteen aangesproken door de sociale dimensie van het project. Anna studeerde muziektherapie en volgt nu de lerarenopleiding. Het verschil met de groepsessies die ze organiseert in het kader van haar opleiding is dat daar de deelnemers reflecteren over hun ervaring en beleving van de muziek. "Hier ligt de focus niet op therapie en analyse, maar op het samen creatief zijn", merkt de studente op. "Het is een andere manier om met kunst te werken."

Reis

Centraal in *Top Hats* staat toneel met schaduwfiguren en bewegende figuranten. Het project is gepland over verschillende jaren. "In een eerste fase werken we het toneelstuk conceptueel uit", legt de kunsthistorica uit. Dat gebeurt in werksessies waarin de deelnemers in dialoog gaan met zelfgekozen kunst in woord, klank en beeld. Zo groeit een verhaal. "Volgend werkjaar brengen we dat verhaal dan op toneel. In een derde beweging zouden we het willen verwerken tot een film. Maar de reis is belangrijker dan het doel. Alles hangt uiteraard af van de deelnemers: blijven ze betrokken om werken we volgend jaar

met andere mensen? En vinden we de nodige steun om het driejarige project uit te werken? Het zijn vragen waar we vandaag het antwoord nog niet op kennen", besluit de kunsthistorica.

Artpad

Korneel toont ons een lijvig kunstboek. "We starten iedere sessie met het bekijken van een selectie kunstwerken, de *Artpad*", legt hij uit. Kunstenaar Anne-Mie Vankerckhoven hielp bij de keuze van de werken en de duidingsteksten. Het eerste deel van de *Artpad* laat toe de werken op zich te bewonderen en er ook wat duiding rond te verkrijgen. Het tweede deel bevat werkstukken van mensen met een gerechtelijk verleden die met die meesterwerken aan de slag zijn gegaan. "De deelnemers kiezen zelf het kunstwerk waar ze rond willen werken", voegt Anna toe. "Vanuit die studie groeit de groep dan naar zelfexpressie van hun gedeelde creativiteit in het schaduw-toneelstuk. Soms is het gewoon een kleur die vanuit de *Artpad* naar voren komt en die vervolgens een hoofdrol gaat spelen in de muzikale en visuele uitwerking." *Top Hats* krijgt ook opvolging uit academische hoek. In de stuurgroep zetelt professor Stephan Parmentier (*Onderzoekseenheid Strafrecht en Criminologie van de Katholieke Universiteit Leuven, nvdr*). Een studente van de Sociale School Heverlee maakte haar thesis over het project in het kader van haar stage bij het Justitiehuis. "In die studie is onder meer het effect van ons project op het herstel en dus ook op het risico van recidive aan de orde", weet Rammant-Peeters.

“Kunst anno 2000 beetje voeling met realiteit verloren.”

esthetiek allerminst vanzelfsprekend zijn." Aanvankelijk werkten de initiatiefnemers zonder veel structuur: ze trokken kunstenaars aan en gingen met hen de gevangenis in. In 2005 werd de organisatie een vzw. "Dit was ook nodig om in het gevangeniswezen ernstig genomen te worden", herinnert ze zich. De vereniging organiseerde onder meer twee opmerkelijke tentoonstellingen: de ene plaatste kunst van gedetineerden uit het interbellum in de kijker, de andere tatoeages en bodypaint als in de strafinrichting "verboden" kunstvormen. "Rond tatoeages heerst immers een taboe in de penitentiaire context, onder meer omdat clandestien gebruik van zelfgemaakte tatoeageapparatuur gevaren inhoudt voor verspreiding van HIV en hepatitis", verduidelijkt Rammant-Peeters.

“Samen zetten we in op positieve in mensen.”

Momenteel heeft de vereniging geen nieuwe projecten binnen de gevangensmuren. Wel probeert ze de *Artpad* te introduceren in de bibliotheken van strafinrichtingen. "De hervorming van het gevangeniswezen zoals die met de Basiswet van 2005 is ingezet, is absoluut noodzakelijk. Maar we moeten er zorg voor dragen dat ze niet ten koste gaat van de menselijke dimensie. Rationalisering en humanisering hoeven elkaar niet uit te sluiten. Kunst en cultuur kunnen daarin zeker een rol spelen. Al is dat in de specifieke context van de strafinrichting niet altijd eenvoudig." De samenwerking met het Justitiehuis verloopt goed. "Samen zetten we in op het positieve in mensen. Als we over deelnemers feedback geven, is dat steeds constructief en vanuit die openheid, met een groot geloof en vertrouwen in het goede en schone in elke mens", besluit de kunsthistorica.